

Badanie wdrożenia poszczególnych elementów bioasekuracji oraz ich powiązań i spójności powinno być wykonane 3 podstawowymi technikami.

1. Wywiad z właścicielem/zarządzającym fermą, lekarzem weterynarii sprawującym opiekę nad zwierzętami,
2. Wizją lokalną fermy, budynków i jej otoczenia,
3. Badaniem dokumentacji.

Przeprowadzenie wywiadu jako pierwszego elementu badania pozwoli na możliwość późniejszej weryfikacji zebranych informacji w czasie obserwacji terenowej i przeglądu dokumentów. W czasie badania przeprowadzanie wywiadów z personelem fermy może być również pomocne przy weryfikacji zbieranych informacji.

Badanie powinno zakończyć się ponowną rozmową z właścicielem/zarządzającym fermą w celu wyjaśnienia nieścisłości i przekazania oceny wdrożenia elementów bioasekuracji.

I Status zdrowotny gospodarstwa i jego otoczenia .

- a) niewystępowanie ASF w gospodarstwie od co najmniej 12 miesięcy,
- b) niewystępowanie ASF w gospodarstwach położonych w odległości co najmniej 3 km przez ostatnie 3 miesiące;
- c) brak zarejestrowanych przypadków ASF u dzików w obszarze położonym do 8-km od terenów aktywności rolniczej fermy przez ostatnie min. 9 miesięcy (faza od wniknięcia wirusa do środowiska do końcowej fazy epidemii).

II Infrastruktura:

1.Teren i plan fermy:

a) teren fermy ogrodzony. Ogrodzenie, trwale związane z podłożem, utrzymywane stale w dobrym stanie technicznym, zabezpieczające przed dostępem zwierząt dzikich, w szczególności dzików oraz zwierząt domowych; wysokość ogrodzenia nie mniejsza niż. 1,5 m;

b) podział fermy na strefy („czysta” „biała”/„brudna”, „czarna”). Część „brudna” oddzielona od „części czystej” ogrodzeniem, z tym że możliwe jest:

- uwzględnienie granic budynków lub
- w przypadku ferm gdzie działka otaczająca budynki jest zbyt mała do utworzenia 2 odrębnych terenowo stref, ustalenie strefy „czystej” następuje w granicach zintegrowanych budynków inwentarskich.
- cz. czysta – budynki inwentarskie, magazyny pasz, sprzętu do obsługi zwierząt, czyszczenia i dezynfekcji części czystej, pojazdów rolniczych wykorzystywanych wyłącznie w tej strefie np. do transportu wewnętrznego świń, pasz;

– cz. brudna – naziemne magazyny na obornik, gnojowicę, miejsca przeznaczone do odbioru padłych zwierząt, innych odpadów, rampy załadunkowe zwierząt do wywozu i przywozu na fermę, własna mieszalnia pasz, strefa socjalna domownika, parking dla pojazdów, urządzeń i sprzętu używanych poza częścią czystą;

c) w przejazdach i przejściach pomiędzy częściami brudną i czystą, (wyłożony sprzęt lub urządzenia do dezynfekcji obuwia i jeśli konieczne pojazdów).

d) przy wejściach/wyjściach do/z fermy zainstalowane są zadaszone niecki lub alternatywnie bramki dezynfekcyjne utrzymywane w stanie zapewniającym skuteczność działania środka dezynfekcyjnego lub wdrożono procedury czyszczenia i dezynfekcji pojazdów wjeżdżających na fermę.

Szerokość wyłożonego sprzętu do dezynfekcji powinna być nie mniejsza niż szerokość wejścia, a długość niecek nie mniejsza niż obwód największego koła środka transportu wjeżdżającego lub wyjeżdżającego z tego gospodarstwa.

e) drogi wewnętrzne fermy, dojazdy dla ruchu kołowego i pieszych, powinny posiadać utwardzone podłoże;

f) teren fermy powinien być (część czysta i brudna) uporządkowany, trawa i inne rośliny wykoszone do wysokości ok. 6 cm.

2. Budynki inwentarskie/magazyny:

a) zabezpieczone przed dostępem zwierząt (dzikich, domowych, szkodników – gryzoni) oraz procedury ograniczające występowanie owadów – utrzymane w dobrym stanie technicznym, wykonane z materiałów trwałych. Wszelkie uszkodzenia powodujące powstanie miejsc wnikania do budynków niepożądanych zwierząt muszą być naprawiane;

b) oznakowanie budynków inwentarskich (jednostek produkcyjnych; podjednostek).

c) drzwi – w dobrym stanie technicznym, po zamknięciu bez widocznych nieszczelności, z materiałów łatwych do mycia i dezynfekcji,

d) podłogi, powierzchnie ścian wewnętrznych budynków wykonane z materiałów łatwych do mycia i dezynfekcji,

e) konstrukcja kojców, przegród wykonane z materiałów łatwych do mycia i dezynfekcji,

f) zabezpieczenie okien i innych otworów, wlotów/wylotów przewodów i otworów wentylacyjnych siatką o oczkach uniemożliwiających dostęp gryzoniom i ptakom (chyba że na stałe zamknięte);

g) przy wejściach/wyjściach do/z budynków, w których utrzymywane są zwierzęta oraz przy wejściach/wyjściach do/z magazynów pasz:

– maty/ wanienki dezynfekcyjne – szerokości otworu drzwiowego, o długości nie mniejszej niż 1 m, utrzymywane w stanie zapewniającym skuteczność działania środka dezynfekcyjnego, zabezpieczone przed warunkami atmosferycznymi;

- urządzenia lub sprzęt do mycia i czyszczenia obuwia wierzchniego;

h) wejście dla personelu obsługującego zwierzęta – gwarantujące zmianę odzieży i obuwia własnego na odzież i obuwie robocze, przechowywanie odzieży

i obuwia własnego w przeznaczonych do tego szafkach, wyposażone w przepustowe stanowiska mycia i dezynfekcji pomiędzy częścią brudną a czystą śluzy;

i) wydzielona w części czystej stołówka dla pracowników części czystej oraz wydzielona w części brudnej stołówka dla pracowników części brudnej (jeśli dotyczy);

j) osobne toalety zlokalizowane w części czystej dla osób pracujących w części czystej;

k) miejsca wejścia przewodów instalacyjnych do budynków (prąd, woda, kanalizacja, ew. paszociągi) – zabezpieczone przed dostępem szkodników, w nowo budowanych budynkach klapy zwrotne na wyjściach przewodów kanalizacyjnych,;

l) zamknięty system magazynowania paszy, silosy, rękawy na kiszone ziarno (zabezpieczenie przeciw szkodnikom), paszociągi do zadawania pasz zamknięte poza budynkami, gdzie utrzymywane są świnię;

ł) wydzielone kojce lub zamykane pomieszczenia dla zwierząt chorych. Wydzielone kojce oddzielone od innych kójców litą przegrodą. Obsługę zwierząt chorych wykonuje się osobno od innych zwierząt i z użyciem odrębnego sprzętu.

3.Pozostała infrastruktura:

a) sprzęt i wyposażenie do czyszczenia i dezynfekcji: zapas środków dezynfekcyjnych, myjki ciśnieniowe, opryskiwacze do dezynfekcji sprzętu, szczotki i pojemniki służące do mycia obuwia przed wejściem do budynków inwentarskich, sprzęt do mycia wyposażenia, pomieszczeń i środków transportu oraz do oprysku przeciw owadom – osobne zestawy dla stref brudnej i czystej.

b) odpowiednio rozlokowane punkty poboru wody zapewniające jej dostępność dla wykonywania zabiegów mycia i dezynfekcji,

c) system odbioru ścieków skonstruowany w sposób uniemożliwiający ich przepływ z części brudnej do czystej,

d) zabezpieczona odrębna odzież robocza (ubrania i buty robocze) dla personelu w części czystej i osobno w brudnej.

e) zapewniony zapas jednorazowej odzieży ochronnej dla osób niebędących pracownikami fermi (np. lekarze weterynarii, inseminatorzy, serwisanci, dostawcy),

f) koryta i poidła łatwe do mycia i dezynfekcji,

g) kontener lub pomieszczenie do przetrzymywania zwłok padłych świń – zabezpieczone przed dostępem zwierząt (dzikich, domowych, szkodników – gryzoni i owadów), łatwe do mycia i dezynfekcji, zlokalizowane tak aby ich odbiór do zakładu utylizacyjnego znajdował się w części „brudnej” w taki sposób, by możliwe było przekazywanie zwłok bez potrzeby wjazdu samochodu odbierającego na teren części czystej fermi;

h) naziemne zbiorniki na gnojowicę – zabezpieczone przed wyciekami, zlokalizowane w części „brudnej” w taki sposób, by możliwy był ich odbiór, bez potrzeby wjazdu samochodów na teren części czystej fermi;

- i) podziemne zbiorniki na gnojowicę umiejscowione pod budynkami inwentarskimi muszą posiadać połączenia z częścią brudną w celu umożliwienia podłączenia z urządzeniami pojazdów asenizacyjnych; Okresowe czyszczenie zbiorników z frakcji gęstej, wymagające wjazdu do strefy czystej urządzeń lub pojazdów wymaga stworzenia odrębnej procedury.
- j) zamykane pojemniki na odpady komunalne, kontener w części brudnej;
- k) utwardzone z odpływem ścieków miejsce do dezynfekcji pojazdów do wewnętrznego transportu;
- l) **jeśli jest używany na fermie system rejestracji wizyjnej**, powinien obejmować wjazd i wyjazd na fermę, wejścia lub wjazdy do części czystej, wejścia do magazynów paszowych, kontener lub pomieszczenie do składowania padłych zwierząt, rampy załadunkowe/wyładunkowe.

III Zarządzanie na fermie.

1. System zarządzania odpadami.

- a) system usuwania odchodów zwierzęcych – chów na rusztach, gnojowica trafia do zbiorników na płynne odchody zwierzęce, umożliwiających gromadzenie co najmniej 6-miesięcznej produkcji tego nawozu:
  - dno i ściany szczelne, nieprzepuszczalne;
  - pokrycie zbiorników betonowych lub elastycznych stanowiących technologiczne wyposażenie budynków inwentarskich powinno uwzględniać proces odgazowywania.
 W przypadku stosowania lagun zastosowanie pokryw stałych lub pływających lub stosowanie larwicydów w przypadku systemów otwartych;
- b) zwierzęta padłe usuwane są do kontenera lub pomieszczenia przy pomocy wewnętrznego urządzenia do transportu operującego osobno dla części czystej i brudnej. Na terenie części brudnej wydzielone jest miejsce do pobrania próbek do badań anatomopatologicznych i autopsji weterynaryjnych, łatwe do mycia i dezynfekcji;
- c) odpady komunalne przechowywane są w części brudnej w zamkniętych kontenerach;
- d) zgodnie z przepisami prawa o zagospodarowaniu odpadów medycznych i weterynaryjnych odpady po zabiegach lekarsko - weterynaryjnych oraz opakowania po lekach (koniecznie odnotowanych w dokumentacji weterynaryjnej) zabierane są (każdorazowo lub okresowo) przez lekarza weterynarii celem ich utylizacji w ramach prowadzonego zakładu leczniczego dla zwierząt albo zabierane przez wyspecjalizowaną firmę w ramach umowy fermy ze specjalistycznym zakładem utylizacyjnym.

2. Zarządzanie personelem i sprzętem.

- a) odzież i obuwie robocze używane jest dla każdego budynku inwentarskiego osobno, za wyjątkiem budynków znajdujących się w jednej strefie czystej, stanowiących integralną, jedną połączoną w całość infrastrukturę technologiczną.

Na fermie znajduje się zapas odzieży jednorazowego użytku klasy ochronnej III stopnia, ochraniacze na buty dla osób z zewnątrz. W przypadku dokonywania czyszczenia odzieży wielorazowego użytku każdorazowo po użyciu nie jest wymagana odzież jednorazowa dla osób z zewnątrz;

b) wejście na teren otwarty strefy czystej odbywa się po myciu i dezynfekcji obuwia w bramce zlokalizowanej w ogrodzeniu, lub założeniu na obuwiu ochraniaczy ochronnych oraz ubrania ochronnego. Stosowanie śluz higienicznych zastępuje ww. wymóg;

c) personel – stała obsługa właścicielska lub najemna składa oświadczenia o braku kontaktu ze świniami poza miejscem wykonywania pracy. Dodatkowo jakiegokolwiek osoby wchodzące do strefy czystej nie mogą mieć kontaktu ze świniami co najmniej 48h, a dzikami lub ich częściami ciała 72h przed wykonywaniem czynności obsługowych na fermie chyba, że ich aktywność jest niezbędna dla utrzymania zdrowia i dobrostanu zwierząt. Osoby te muszą jednak przestrzegać zasad jak w pkt e;

d) wprowadzony jest zakaz wnoszenia przez jakiegokolwiek osoby wchodzące na teren fermy produktów pochodzenia zwierzęcego. Żywność gotowa zapewniona przez właściciela fermy dla pracowników dostępna w jadalniach odpowiednio w strefie czystej i brudnej;

e) osoby postronne, lekarze weterynarii, pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej, serwisanci, dostawcy itd. przestrzegają zasad wejścia na fermę tak jak personel;

f) korzystanie tylko i wyłącznie ze sprzętu zootechnicznego będącego na wyposażeniu fermy lub po dokonaniu jego mycia i dezynfekcji. Sprzęt weterynaryjny wnoszony na teren chlewni powinien być jednorazowego użytku zapakowany w opakowanie wtórne usuwane w śluzie szatni.

Wszelkie stelaże na próbówki, opakowania na próby - muszą spełniać zasady bioasekuracji – być jednorazowe lub wielorazowe, lub zdezynfekowane lub sterylne dające się zdezynfekować.

Dodatkowo może poddawany być jałowieniu w specjalnych śluzach z lampami UV;

g) prowadzone są ustawiczne szkolenia personelu fermy oraz informowania o zasadach bioasekuracyjnych panujących na fermie (każdy nowy pracownik, po każdej zmianie technologii produkcji, wprowadzenia nowych zasad oraz przypominające min. raz na 6 miesięcy);

h) urządzenia i sprzęt z części czystej nie jest użyczany innym podmiotom posiadającym świnie.

3. Zarządzanie żywieniem i pojeniem świń.

a) wdrożony jest zakaz karmienia świń:

- zlewkami kuchennymi,
- zielonkami,

- paszami nie poddanymi obróbce cieplnej w temp. min. 70⁰ C przez 30 minut lub powyżej 80⁰ C,

- paszami wyprodukowanymi we własnym gospodarstwie :

z surowców, które nie były poddane kwarantannie w kontrolowanych przez fermę warunkach (min 30 dni zboże), z surowców zakupionych od innych dostawców niż zarejestrowanych i skontrolowanych przez fermę, nie poddanych dezynfekcji wszystkich opakowań dla materiałów paszowych i dodatków przed umieszczeniem ich w magazynach fermy, gdzie nie został opisany i odpowiednio zarządzany proces produkcji paszy;

b) do celów pojenia zwierząt oraz mycia i dezynfekcji stosowana jest woda zdatna do picia;

c) źródło wody pitnej jest okresowo badane min. mikrobiologicznie 1 x rok w przypadku własnego ujęcia.

4. Zabiegi DDD

Ferma posiada plan dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji składający się z :

- określenia przedmiotów mycia i dezynfekcji w tym mat, kuwet, niecek dezynfekcyjnych itd.),
- określenia przedmiotów mycia i dezynfekcji w tym mat, wanienek, niecek dezynfekcyjnych itd.),
- sposobu i częstotliwości mycia i dezynfekcji,
- opisu czynności podejmowanych przy dezynfekcji budynków, urządzeń i sprzętu,
- używanych środków aktywnych do mycia i dezynfekcji,
- miejsc przeprowadzania dezynsekcji,
- miejsc, sposobu i częstotliwości przeprowadzania dezynsekcji,
- rozmieszczenia lamp owadobójczych i/lub pułapek lepowych,
- środków i urządzeń używanych do dezynsekcji,
- zasad prowadzenia deratyzacji w tym umiejscowienia stacji bajtowych,
- częstotliwości prowadzenia deratyzacji,
- monitorowania skuteczności działań związanych z DDD.

5. Zarządzanie zwierzętami.

a) zwierzęta domowe nie są dopuszczane do budynków w części czystej;

b) wprowadzony jest podział na jednostki produkcyjne na fermie wraz z procedurami ograniczającymi kontakt zwierząt zarówno bezpośrednio (przemieszczanie zwierząt) jak i pośrednio (personel, narzędzia) z poszczególnych jednostek produkcyjnych;

c) świnie do budynków inwentarskich spoza fermy wprowadzane i wyprowadzane są w systemie jednostka produkcyjna pusta- jednostka produkcyjna pełna lub zwierzęta z zewnątrz pochodzą z ferm spełniających wymagania bioasekuracji na tym samym poziomie lub pochodzą z obszaru nie objętego rygorom regionalizacji z powodu wystąpienia choroby świń podlegającej zwalczaniu;

d) dopuszczone jest krycie sztuczne (inseminacja) lub wyłącznie przy użyciu własnych knurów,

e) świnie przywożone i wywożone na fermę są załadowywane i wyładowywane na rampie usytuowanej na granicy części brudnej i czystej.

6. Zarządzanie zdrowiem zwierząt na fermie.

- a) personel fermy został zaznajomiony z typowymi objawami i procedurami postępowania w przypadku podejrzenia wystąpienia ASF.
- b) kierujący fermą znają i stale monitorują sytuację epizootyczną obszarów otaczających fermę (min. gmina, powiat),
- c) ustanowione są parametry służące do monitorowania stanu zdrowia świń na fermie jak upadkowość, spożycie paszy, wody, wyniki produkcyjne, modele zachowań, informacje od odbiorców zwierząt (najlepiej dla każdej grupy produkcyjnej).

7. Inne

- a) bezwzględny zakaz utrzymywania świń na zewnątrz budynku;
- b) sprzęt do obsługi świń, manipulacji przy paszy lub odchodach używany jest wyłącznie na tej fermie i odpowiednio w strefie czystej i brudnej;
- c) wdrożony jest wewnętrzny audyt lub samoocena w celu oceny wdrożonych środków bezpieczeństwa biologicznego oraz dokonywania jego modyfikacji. Audyt przeprowadzany jest przez właściciela fermy lub wyznaczoną przez niego osobę lub podmiot zewnętrzny.
- d) opracowany jest plan kryzysowy dla fermy w przypadku wybuchu choroby zakaźnej zwalczanej z urzędu. Plan zatwierdzany jest przez właściciela fermy lub osobę wyznaczoną przez właściciela jako osoba odpowiedzialna za zarządzanie fermą.

IV Dokumentacja.

1. Dokumentacja obowiązkowa, wymagana przez przepisy prawa:

- a) spis posiadanych świń, z podziałem na prosięta, warchlaki, tuczniki, lochy, loszki, knury i knurki wraz z tygodniową aktualizacją;
- b) rejestr środków transportu do przewozu świń, paszy lub produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego wjeżdżających na teren gospodarstwa,
- c) rejestry wejść osób do pomieszczeń, w których są utrzymywane świny;
- d) dokumentacja programu monitorowania i zwalczania gryzoni i dezynsekcji,
- e) rejestry mycia i dezynfekcji pojazdów, sprzętu i budynków,
- f) rejestr upadków świń wg kategorii produkcyjnych,
- g) księga leczenia zwierząt,
- h) księga rejestracji zwierząt w wersji papierowej lub elektronicznej.

2. Dokumentacja dodatkowa:

- a) posiadanie planu fermy z zaznaczonymi i opisanymi: granicami fermy, wjazdami/wyjazdami, budynkami, wiatami, urządzeniami, drogami przemieszczania się ludzi i zwierząt, paszy i odpadów, źródłem wody oraz podziałem na strefy czystą i brudną,
- b) „Plan Środków bezpieczeństwa biologicznego dla fermy” obejmujący co najmniej:
  - lokalizację fermy w tym liczbę ferm zwierząt parzystokopytnych (z podziałem na gatunki) i ich szacunkową populacją w odległości 1 km, 3 km oraz 10 km;

- posiadanie planu fermy z zaznaczonymi i opisanymi: granicami fermy, wjazdami/wyjazdami, budynkami, magazynami, wiatami, urządzeniami, drogami przemieszczania się ludzi i zwierząt, paszy i odpadów, źródłem wody, podziałem na strefy czystą i brudną oraz najbliższym otoczeniem fermy obejmującym: drogi, inne zabudowania (zgodnie z aktualną wiedzą właściciela fermy)

c) procedury lub zasady:

- czyszczenia i korzystania z obuwia i ubrań roboczych,
- sekcji zwłok padłych zwierząt ze wskazaniem miejsca wykonania,
- odbioru padłych zwierząt przez zatwierdzony podmiot,
- korzystania z rampy wyładowniczo-załadowniczej, w tym procedury załadunku i wyładunku zwierząt, wymagania dotyczące pojazdów i kierowców,
- procedury przeprowadzania zabiegów DDD,
- zagospodarowania odchodów i odpadów – system zagospodarowania odpadów, postępowanie z urządzeniami i narzędziami do usuwania gnojowicy,
- zarządzania zdrowiem stada – program zdrowotny dla stada,
- konserwacja i utrzymywanie obiektów – zasady wykonywania remontów,
- szkoleń i komunikacji z pracownikami, zatrudnianie nowych pracowników, monitoring przestrzegania zasad bioasekuracji przez pracowników,
- dotyczące higieny osobistej dla personelu i osób postronnych w tym spożywania posiłków,
- procedura obsługi zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę w izolatkach,
- procedura użycie urządzeń i sprzętu do czyszczenia podziemnych zbiorników na gnojowicę z frakcji gęstej – jeśli dotyczy,
- wewnętrznej weryfikacji programu bioasekuracji obejmujące wewnętrzny audyt, regularne przeglądy środków i metod służących do zabezpieczenia fermy przed dostawaniem się chorób z zewnątrz do stada, odpowiednie przystosowywanie programu do zmieniających się okoliczności, zwłaszcza sytuacji epizootycznej w okolicy

d) rejestry i protokoły:

- zwierząt przywożonych i wywożonych z fermy, w tym zakup loszek remontowych i knurów,
- dostaw i przechowywania paszy:
- zużycia wody (wg odczytów z liczników),
- wjazdu na fermę innych pojazdów tj. ciężarówki, ciągniki i naczepy, przyczepy, samochody osobowe, pojazdy terenowe, motocykle, traktory itp.,
- dostaw sprzętu, wyposażenia i materiałów,
- odbioru padłych zwierząt i innych odpadów,
- czyszczenia, mycia i dezynfekcji miejsc składowania padłych zwierząt po ich usunięciu, w tym miejsc wykonywania sekcji,
- z systemu rejestracji wizyjnej min. 30 dni wstecz - jeśli dotyczy,
- ewidencję zakupu i zużycia środków dezynfekcyjnych, insektycydów (jeśli dotyczy),

protokoły dezynfekcji sprzętu i środków transportu przed wprowadzeniem na teren fermy,

wykaz maszyn i urządzeń użytkowanych na fermie dla każdej strefie ,

e) wykaz pracowników wraz z oświadczeniami o braku kontaktu ze świniami poza miejscem pracy w tym gospodarstwie na 48 h oraz posiadaniu wiedzy o zakazie kontaktu z dzikami i ich zwłokami 72h przed przystąpieniem do pracy,

f) plan kryzysowy postępowania na wypadek podejrzenia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej zwalczaniu w tym zasady postępowania przy podejrzeniu i zwalczaniu choroby, udział pracowników, zasoby sprzętowe i materiałowe, wyznaczenie miejsc niszczenia i utylizacji paszy, odchodów oraz ewentualnie zwierząt (zapasowe grzebowisko),

g) pozytywne wyniki ostatniej urzędowej kontroli przeprowadzonej min. 4 miesiące wcześniej.

Kontrole IW odbywają się 2 x do roku. Odstępstwo po spełnieniu ww. wymagań przyznaje się na okres max 6 miesięcy lub zmiany warunków zapisanych w dokumencie.

Protokół Lista kontrolna SPIWET-ASF, Dla gospodarstw otrzymujących odstępstwo od wymagań przeprowadzania badań próbek krwi na 7 dni przed przemieszczeniem stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.